EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Cultura | Jordi Sardans | Actualitzat el 08/06/2016 a les 09:00

?A més de crear un espai per a les Homilies d'Organyà a tots els municipis, treballem en la ruta de la llengua i en contes per a nens?

ENTREVISTA. Joan EstraguÃ©s Vidal Ã©s president dels Amics de les Homilies d'OrganyÃ , lloc on va nÃ©ixer el 1932, Ã©s un independentista convenÃ§ut, que milita i cotitza en dos partits polÃ-tics: ERC i Reagrupament. TambÃ© va ser un dels fundadors d'Esquerra Catalana. Conjuntament amb Ramon PayÃ s, ha impulsat el monÃ²lit commemoratiu de les Homilies, a la zona universitÃ ria. Ara treballen en la ruta de la llengua catalana i en l'agermanament de les diverses llengÃ¼es romÃ niques.
FOTOGRAFIES: Francesc Rubí

?Per què vau emigrar a Manresa?

?Vam ser dels primers emigrants al Bages durant la Dictadura, abans que murcians i andalusos. L'any 1946 vam arribar a Manresa gent de les terres de Lleida i de Tarragona, que vam venir on hi havia feina. Els pares eren pagesos i a la ciutat van llogar una vaqueria, que és el que sabien fer la gent de muntanya. A la Manresa d'aquells anys hi havia molta indústria tèxtil i l'aigua estava molt controlada. Nosaltres al Poal havíem de regar sempre de nit, perquè de dia l'aigua era per a les tintoreries i la indústria en general. Els guarda-sèquies només deixaven baixar una mica d'aigua per a les cases. Nosaltres érem emigrants de Lleida i la gent del Poal ens discriminava. Vam haver de llogar terres a un camp del Pont Llarg, cosa que ens va crear enfrontaments amb els propietaris de la zona. A la nit ajudava el pare i el meu germà Martí a regar. Es feia per tandes i el guarda-sèquia aixecava l'ullal per regar les zones respectives. Si no hi eres o s'acabava l'aigua fins al cap de deu dies no hi podies tornar. Com que ens feien males passades, un dia ens vam ajuntar els llogaters i vam rebentar l'ullal. Recordo que el meu pare, que era molt alt i corpulent, va agafar un guardasèquia, el va tirar dins la sèquia i el va advertir que si no ens deixava regar no en sortiria viu. Demanàvem que es respectés l'ordre establert i que no ens tanquessin l'ullal pel sol fet de ser emigrants.

?Què recordes del servei militar?

?Era de la quinta del 1953 i durant la meva estada a la caserna de Lepant, a Barcelona, es van fer les primeres maniobres amb l'exèrcit francès a la Molina, amb foc real, que va provocar diversos ferits entre els soldats. Feia poc de la visita del general Eisenhower a Madrid. Vam tardar més d'un dia i mig per traslladar-nos amb tren borreguero des de Barcelona. Aleshores tenia una xicota francesa, que vaig deixar perquè no em vaig voler disculpar per haver protestat perquè el capellà de Prada de Conflent va fer en francès una cerimònia de matrimoni d'uns parents de la noia, quan minuts abans havíem parlat col·loquialment en català. En les maniobres necessitaven algú que parlés francès per transmetre correctament les coordenades dels tirs i em va tocar a mi. Aleshores el capità general de Catalunya era Juan Bautista Sánchez González, que volia enderrocar Franco i va morir d'una manera estranya en un accident.

Can Poc Oli

?Com va ser que tornessis a fer de pagès?

?La terra sempre m'ha agradat i quan em vaig jubilar vaig comprar quatre hectàrees a can Poc Oli dels Comtals, que conrea un pagès, pel que fa als cereals, pràcticament sense res a canvi, mentre que jo em cuido de l'hort del costat. En zones rústiques no hi poden haver vivendes legalitzades, però sí coberts i barraques. Però, ara ha sortit una llei que les extensions de més de quatre hectàrees, si es pot demostrar que en vius, o en treus un profit, tens dret a fer-te un habitatge. Així doncs, el pagès que no em donava res, enguany em va donar uns teòrics diners que els vaig haver de declarar a Hisenda.

?Com hi vivies?

?Hi tenia una vivenda feta a la meva manera. És a dir, quan ho vaig comprar hi havia un cobert que vaig arreglar. Vaig tenir la sort que dins la finca hi va fer un dipòsit d'aigua d'un milió de litres Aigües de Manresa, per abastir aquella zona que havia de ser industrial, i, a més, es comptava amb una gran ampliació de la Foneria Condals a càrrec dels germans Sallés, que finalment es va fer a Txèquia. El fet és que del dipòsit raja sempre aigua, no sé per quin motiu. Amb l'aigua i les plaques solars vaig acabar de completar la casa, que ara puc legalitzar.

?T'hi estaves habitualment?

--Durant una temporada pujava i baixava de Barcelona, però no hi venia cada dia, fet que van aprofitar uns individus per ocupar-ho circumstancialment. Quan dormia als Noguers, per no estar sol, tampoc hi anava assíduament, així que algú va aprofitar per obrir la porta i entrar dins. Un dia que estava de viatge em van trucar que m'havien cremat la casa. Penso que si va ficar gent alguns caps de setmana, en un dels quals se'ls va cremar. La vivenda continua cremada i en estar en zona rural no hi puc construir una casa com jo voldria.

?Així com està el tema definitivament?

?Ho tinc una mica complicat perquè em falta mitja hectàrea, que potser em vendran els meus veïns de la família Sallés. Enguany el sembrat ja me l'he quedat i he hagut de pagar la renda corresponent a Hisenda. Ara m'hi falta posar una teulada i amb la nova llei espero trobar la manera de refer definitivament la casa.

Homilies d'Organyà

?D'on ve el teu interès per les Homilies d'Organyà?

?De molt enrere, des que vivia a Barcelona. Un dia vaig veure al diari que les Homilies d'Organyà, que durant la Guerra Civil van ser traslladades a França, concretament a la Sorbona de París, retornaven a Catalunya, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Era molt jovenet, però vaig decidir presentar-m'hi. Em va atendre un senyor que devia estar una mica militaritzat, ja que era en temps de Franco, i en preguntar-li per les Homilies em va respondre que de què anava. Li vaig explicar que en ser fill d'Organyà tenia curiositat per veure com eren. Em va passar a una altra persona de les oficines a qui li va fer gràcia la demanda i em va dir que li agradava que una persona jove s'interessés pel tema. Així que me les va ensenyar.

?Quin és el valor de les Homilies?

?Que són el primer text en català en contingut de valor literari i el primer gran document en prosa de la nostra llengua. Tot i que hi ha uns textos anteriors que són els Greuges de Guitard Isarn, una mena de plets entre un senyor i la seva dona, entre d'altres. A les Homilies se li reconeix aquest valor literari en uns textos quaresmals, quan era habitual fer els sermons en llatí. El capellà de Santa Maria d'Organyà va fer l'homilia en català. Llavors l'Església tenia molt poder: només a Organyà hi havia deu capellans. A l'època, aquella zona era important ja que feia de marca fronterera amb l'Islam.

?Hi ha algun moment clau en el naixement dels Amics de les Homilies d'Organyà?

?Sí. Indiscutiblement la presència a la Fira de Frankfurt l'any 2007 per part de l'alcalde d'Organyà, Joan Busquets Grau, en un any en què el català en va ser la llengua convidada. En la meva idea de fer l'associació vam tenir el suport de Reagrupament, dirigit per Joan Carretero, que va proposar M. Teresa Casals i Montse Tudela, que són un pou de cultura, per tal de tirar-ho endavant. Montse Tudela ho va deixar perquè no donava l'abast.

?Quan com i qui vau crear l'associació?

?Fa quatre anys i mig i hem fet 103 visites. Els fundadors vam ser Ramon Payàs, Joan M. Puiggròs, Maria de la Concepció Planas, Maria Teresa Casals, Joan Busquets (exalcalde d'Organyà) i jo. L'associació que presideixo i té de vicepresident Ramon Payàs va fer un monòlit commemoratiu de les Homilies d'Organyà a l'avinguda Universitària, que Ramon Payàs i jo vam cedir a la ciutat de Manresa, dissenyat per Ramon Maria Jounou. Més recentment, el 22 de febrer d'aquet any, es va fer un acte de presentació de les Homilies d'Organyà i la feina que fem els Amics, a l'Ateneu Barcelonès.

?Quina altra feina feu?

?Promocionar les Homilies arreu del territori català i fomentar-ne la difusió arreu dels països de parla catalana, perquè siguin un referent en la defensa de la nostra llengua. El 20 de novembre del 2014 vam fer la presentació al Parlament de Catalunya. Per exemple, ara, amb Montserrat Fornells, alcaldessa de Ribelles i diputada al Parlament de Catalunya, que alhora és vicepresidenta de l'Associació de Municipis per la Independència, estem parlant de l'adhesió dels municipis que ho desitgin, per tal de fer un monòlit arreu. També ens interessa promocionar-ho arreu dels països catalans. Per això, vam estar a Prada de Conflent i a Andorra. A Folgueroles, a través de Joan Vilamala --amb qui tenim molta relació, que ara concretem amb l'Auca de les Homilies, que ell escriu amb dibuixos de M. Àngels Carbonell--, hem fet la proposta cultural a l'Ajuntament, tenint en compte que és la terra de mossèn Cinto Verdaguer.

?Heu intentat que es posi el nom de les Homilies a carrers de pobles i ciutats de Catalunya.

?-La nostra idea és que les Homilies siguin recordades a tots els carrers de Catalunya, per anar bé. Vaig parlar d'aquest tema amb l'alcaldessa de Ribelles i aprofitant la seva condició de vicepresidenta de l'AMI, per poder fer un monòlit, o una placa commemorativa, o si més no, dedicar-hi un carrer. Ja n'hi ha un a la Seu d'Urgell des de fa temps, a iniciativa del bisbat de la Seu, i des de la nostra associació vam impulsar el de Roda de Ter.

?D'altres pobles o ciutats tenen algun record de les Homilies?

?A Solsona se li ha donat el nom a la sala d'actes de la nova biblioteca i a Bolvir de Cerdanya, també. En canvi, encara estem esperant resposta de l'Ajuntament de Barcelona, de quan n'era regidor de Cultura Ferran Mascarell. Nosaltres actuem per amor a la llengua, però penso que ens falta un reconeixement institucional.

?I monestirs com Montserrat i Poblet, com han respost?

?Vam estar a Montserrat on vam parlar amb els pares Massot i Batllori, que ens van rebre amb molt bones paraules i ens van dir que ho tirarien endavant, i en algun indret dels molts que hi ha, tindrien un record per a les Homilies, però de moment no han fet res. El mateix ens va passar a Poblet, on el tema també va quedar mig penjat.

?De cara al futur immediat quines activitats teniu previstes?

?A més de crear un espai a casa nostra per les Homilies d'Organyà, i a tots els municipis de Catalunya a través de l'AMI, estem treballant en la ruta de la llengua i les publicacions, com el

conte per a nens, amb text de Núria Doriva i il·lustracions de Laura Pal. Encara és a les beceroles, però volem editar una novel·la històrica en què les Homilies siguin el pal de paller. El nostre soci Joan Puiggròs està treballant les sis Homilies des d'un punt de vista teològic i filosòfic per adaptar-les al català d'ara.

Ruta de la Llengua

?Com està la ruta de la Llengua?

?Es tracta de fer monòlits als nou llocs més representatius d'una ruta que fins ara no existia. Organyà, els orígens; Palma, la consciència lingüística; l'Alguer, l'expansió; Beniarjó/Gandia, l'interès per la llengua; Folgueroles, la cristal·lització de la Renaixença; Prada de Conflent, la normalització. El català, llengua de cultura moderna; Montserrat, la resistència, i Andorra, el català, llengua pròpia, nacional i oficial.

?El 2014 es va fer un concert sobre les Homilies a la Porta Ferrada de Sant Feliu de Guíxols. Hi esteu en contacte?

?De seguida que ens en vam adonar ens vam posar en contacte amb el compositor Albert Carbonell, que ens va explicar que havia tardat deu anys a musicar les Homilies. Abans de marxar a Nova York, on resideix, formava part d'un grup que es deia Percussions de Barcelona que celebraven el seu 25è aniversari i van triar les Homilies com a commemoració. La musicalització és una proposta innovadora amb una mirada al passat, una obra moderna amb esperit neogregorià de ressonàncies medievals. Carbonell també estrena el proper 10 de juny a l'Auditori de Barcelona una obra de Ramon Llull.

?Una altra de les vostres tasques és agermanar el català amb les altres llengües romàniques. Quines activitats feu en aquest sentit?

?La primera és l'intent d'agermanament entre les Homilies d'Organyà i les Glosas Emilianenses, que s'ha produït entre nosaltres i el padre Pedro Merino, prior del monestir de Yuso del poble de San Millán de la Cogolla, a Logronyo. Ens hem trobat amb traves burocràtiques que ens impedeixen avançar, sobretot per part de la Generalitat de Catalunya. Nosaltres estem totalment a favor de l'agermanament de les llengües romàniques i que si és possible tinguin la seu a Organyà. Vam decidir començar a entrar en contactar amb la més propera, que és el castellà, i a San Millán ho van veure molt bé, fins i tot, la Consejería de Cultura de La Rioja, però és la conselleria de Cultura catalana la que no ho acaba de tenir clar. Després voldríem seguir amb l'occità, que tenim ben a prop a la Vall d'Aran, entre d'altres territoris.

Independència

?Com valores la possible independència de Catalunya?

?Hi crec, perquè sóc independentista. La veig possible i ens en donen exemple d'altres petits estats europeus als quals els va prou bé. A Catalunya, amb les infraestructures, la indústria i l'agricultura que tenim ens en sortiríem. Administrant el que tenim podríem viure la mar de bé. Catalunya és tan rendible com Escòcia o Flandes. No només no tindríem cap problema essent independents, sinó més aviat al contrari, ja que els diners que ara se'ns emporta l'estat central ens anirien molt bé per fer coses que encara no tenim. És de sentit comú que vulguem ser amos del nostre país, i de la nostra cartera sobretot.

?Hi haurà referèndum?

?Penso que no ens el deixaran fer, perquè Espanya mai no ha donat la independència a cap de les seves colònies o conquestes. Sempre han sortit a trets d'arreu: Filipines, Cuba. Mai no han sabut perdre, ni entendre que ha arribat l'hora de retirar-se. La sort que tenim és que estem a Europa i cal confiar que si Espanya no vol fer el referèndum, Europa els obligui a fer-lo. Amb les manifestacions gegantines per la independència de Catalunya, amb més d'un milió de persones al carrer, s'ha produït un cas únic a la història, tenint en compte que som una població total de 7 milions d'habitants. Per comparació, a Xina n'haurien de sortir 200 milions o a Espanya 20. Per tant, penso que tard o d'hora ens en sortirem. El sentiment independentista de la població no només hi és sinó que comptem, diguin el que vulguin, amb la majoria de la població emigrada de Catalunya, perquè ja tots ens hem barrejat i volem el mateix. Penso que la independència la veurem perquè la volem. El 1714 vam perdre la nostra llibertat com a nació, però ara tenim tot el dret a recuperar-la, els agradi o no als espanyols.

?Per què vàreu formar Esquerra Catalana?

?En el Congrés d'ERC que es va fer a Lleida, sota la direcció d'Heribert Barrera, militant de pedra picada, alguns com Joan Hortalà, que aleshores es va presentar com a membre d'Esquerra, van provocar un enfrontament dialèctic, en què l'Hortalà reconec que a mi i a d'altres companys ens va rentar una mica el cervell, per tal que fundéssim Esquerra Catalana, que presidiria ell mateix. El cert és que es va emportar força gent d'ERC cap al nou partit. Però, un bon dia, Joan Hortalà, que d'esquerres en tenia el que jo de general de cavalleria, va passar de la nit al dia EC a Convergència, de tal manera que els que no hi estaven d'acord es van dissoldre. Era clarament una maniobra convergent, amb faccions anteposades, on no s'entenien ni amb els estatuts, moment que va aprofitar l'Hortalà que la sabia molt llarga, per provocar l'escissió liderada per ell. En va ser president i de seguida va procurar que els membres del seu partit s'integressin a Convergència. Després es va fer un congrés d'EC, en què jo era de la junta directiva, on Hortalà ens va proposar que ens integréssim a CiU. Es va votar a mà alçada en contra de la voluntat de l'oposició i es va produir l'escissió.

?Us el vau creure?

?És cert que hi vam caure de quatre potes. Joan Hortalà no té res d'Esquerra i a Oix, a prop d'Olot, hi té una finca immensa amb un castell. EC va desaparèixer i ell es va fer de Convergència. Després va sorgir Reagrupament, dirigit pel metge Joan Carretero. Jo que sempre he militat a ERC també vaig ser d'aquest partit, perquè soc amic tant d'en Carretero com d'en Ramon Payàs. Pago la quota dels dos partits, encara que més tard Reagrupament també es va associar amb Convergència. M'estan bé tots els partits nacionalistes catalans, els meus enemics ideològics són el PP, el PSOE i Ciudadanos.

?D'entre les personalitats que has conegut hi ha Jordi Pujol. Què n'opines?

?Un dia me'l vaig trobar a Calders i li vaig explicar la importància de les Homilies. Sempre hi vaig tenir una bona relació, li tinc molta simpatia i em va tractar molt bé. Té molta cultura i l'última vegada que el vaig veure em va rebre a la seu de Convergència, quan estava al passeig de Gràcia i ja havíem col·locat el monòlit de les Homilies a Organyà. Hagi fet el que hagi fet, o suposant que hagi posat mà al calaix, no es pot negar el que ha fet per Catalunya. Tot plegat em fa una mica de pena. Està apartat de la política, com si no hagués fet res pel país i fos un mafiós. Jo no el veig així.

El Perfil

Joan Estragés Vidal neix a Fígols d'Organyà el 23 de març de 1932. Ben aviat, la família es trasllada

a Organyà. És el més petit de quatre germans. El seu pare, Ventura, era pagès i nascut també a Fígols d'Organyà, mentre que la seva mare, Maria, nascuda a la Guàrdia d'Ares va ser mestressa de casa. Comença els estudis al col·legi del poble d'Organyà, però als vuit anys es trasllada al convent de Maristes de les Avellanes de Balaguer, on durant vinc anys estudiarà el noviciat fins que un dia decideix escapar-se: "Amb el meu pare vam haver de recórrer a peu els dotze quilòmetres que hi ha entre el monestir i Balaguer perquè em van dir que si no volia continuar ja podia fotre el camp. Com en tot orde religiós, la disciplina era molt rígida. També l'esperit d'obediència, que jo no tenia". El 1946 emigra amb la família cap a Manresa, on tenien un parent i munten una vaqueria a la barriada Saldes.

Acaba el batxillerat elemental a l'institut Lluís de Peguera. Comença a treballar a les Forces Hidroelèctriques del Segre i com a ajudant de topògraf participa en la construcció del pantà d'Oliana. Al cap de quatre anys ingressa a la Compañia Telefónica Nacional de España com a mecànic intern de l'empresa i dos anys més tard passa a les oficines de Correus, sota les ordres del director Tresserras. Als vint anys fa el servei militar a la caserna de Lepant, de Barcelona, en la secció de transmissions. Tot seguit la família es trasllada a Barcelona on munta un restaurant mentre ell passa a treballar a les oficines dels Laboratoris Zambón fins a la jubilació, als 65 anys. A la ciutat comtal es casa amb Maria Solans, amb qui tenen un fill, actualment professor universitari d'educació física a Chicago. La seva germana, Ventureta es casa amb el manresà i planxista Jesús Carol i l'any 1967 compren una finca als Trullols on obriran l'actual restaurant dels Noguers. Un cop jubilat, adquireix una finca a can Poc Oli, als Comtals, on un pagès conrea les 4 hectàrees de cereal i ell es dedica a l'hort. Quan a finals dels anys 90 es divorcia, passa a viure a can Poc Oli i dorm als Noguers, a l'hotel-restaurant de la seva germana.

És president de l'Associació d'Amics de les Homilies d'Organyà i conjuntament amb Ramon Payàs financen el monòlit commemoratiu de les Homilies a l'avinguda Universitària de Manresa, obra de Ramon Maria Jounou. És soci des del número 1 del setmanari mallorquí L'Estel, l'únic que hi havia aleshores en català a les Illes. També està subscrit a la revista Serra d'Or des dels inicis. Va militar a ERC des del 9 de març de 1979 fins el 9 de març del 1985. Després va ser fundador i militant d'Esquerra Catalana, amb Joan Hortalà i Xavier Ferrer, entre d'altres. Va tornar a ERC el 10 de febrer del 1998 i encara n'és militant en l'actualitat, com també manté la militància a Reagrupament, per l'amistat que l'uneix amb alguns dels membres principals.